

*Волинець Р. А.,  
доктор юридичних наук,  
адвокат,  
професор кафедри кримінально-правової політики та кримінального права  
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

## ЕФЕКТИВНІСТЬ СИСТЕМИ ПРОТИДІЇ ВІДМИВАННЮ МАЙНА, ОДЕРЖАНОГО ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ, У ЧАСТИНІ ПРИЗНАЧЕННЯ ДІЄВИХ, ПРОПОРЦІЙНИХ ТА ПЕРЕКОНЛИВИХ САНКЦІЙ

**Анотація.** Стаття присвячена черговим змінам, внесеним до статті 209 Кримінального кодексу України Законом України від 6 грудня 2019 року № 361-IX «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» в частині удосконалення санкцій зазначеної кримінально-правової норми. За результатами аналізу антилегалізаційного законодавства встановлено, що внесені зміни були обумовлені результатами чергової взаємної оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму Комітетом MONEYVAL під час якої було проаналізовано ефективність, пропорційність та переконливість санкцій за статтею 209 Кримінального кодексу України та визначено низький рівень ефективності цих заходів в Україні у зв'язку з надмірним та необґрунтованим застосуванням заохочувальних заходів кримінально-правового характеру, передбачених статтями 69, 75 Кримінального кодексу України. Далі у статті проаналізовано дані судової статистики за 2020–2022 роки про кількість осіб, притягнутих до кримінальної відповідальності за статтею 209 Кримінального кодексу України, а також заходи кримінально-правового характеру, які було застосовано до цих осіб протягом визначеного періоду. Також проаналізовано вирoki судів першої інстанції, які було винесено протягом 2022 року та розміщено в Єдиному державному реєстрі судових рішень, про притягнення до кримінальної відповідальності за цією статтею. За результатами проведеного аналізу констатовано подальший низький рівень ефективності, пропорційності та переконливості санкцій за статтею 209 Кримінального кодексу України через подальше дуже активне застосування заохочувальних заходів кримінально-правового характеру. Причинами такої ситуації з одного боку виступають дії органів прокуратури, які пропонують при укладенні угод про визнання винуватості у вчиненні злочину, передбаченого статтею 209 Кримінального кодексу України, узгоджені розміри покарань із застосуванням статей 69, 75 Кримінального кодексу України, а з іншого боку дії судів, які при призначенні покарань за вчинення досліджуваного злочину навіть у сукупності з іншими злочинами, попри аргументовані заперечення з боку сторони обвинувачення, занадто часто застосовують статті 69, 75 Кримінального кодексу України. Насамкінець визначено напрямки корегування кримінально-правової політики в частині караності легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом.

**Ключові слова:** легалізація, відмивання, майно, доходи, кошти, діяння, злочин, предикатний злочин, кри-

мінальне правопорушення, кримінальна відповідальність, покарання, призначення покарання, звільнення від покарання, кваліфікація, санкція статті.

**Постановка проблеми.** Закон України від 6 грудня 2019 року № 361-IX «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» (далі – Закон № 361-IX) у черговий раз змінив положення національного антилегалізаційного законодавства. Внесені цим законом зміни, зокрема, торкнулися положень вітчизняного кримінального законодавства. Так, в новій редакції було викладено ст. 209 Кримінального кодексу України (далі – КК України) «Легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом». Аналіз чинної та попередньої редакцій цієї статті вказує на те, що відповідних змін зазнала не тільки її диспозиція але й санкція.

Треба сказати, що ст. 209 КК України належить до тих статей, що доволі часто ставала об'єктом дослідження. Дослідженню цієї статті свої роботи присвятили А.В. Айдинян, П.П. Андрушко, Н.М. Ахтирська, О.Ф. Бантишев, А.С. Бєніцький, П.С. Берзін, М.В. Бондарєва, А.О. Данилевський, Л.М. Доля, О.О. Дудоров, В.М. Киричко, С.И. Корсун, І.Л. Мартін, І.Є. Мезенцева, Р.М. Міловідов, Т.В. Молчанова, В.А. Некрасов, О.І. Перепелиця, О.Б. Полторацький, О.В. Пустовіт, Ю.Г. Старовойтова, Є.Л. Стрельцов, Ю.О. Старук, В.Я. Тацій, Т.М. Тертиченко, Г.А. Усатий, М.І. Хавронюк, О.О. Чаричанський та інші науковці. Разом із тим питання караності відповідного кримінального правопорушення доволі рідко ставали предметом самостійного дослідження.

**Метою** статті є аналіз санкцій ст. 209 КК України, практики їх застосування та визначення причин, у результаті яких ця стаття зазнала чергових змін у частині караності за вчинення легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Порівняння санкцій частин 1–3 ст. 209 КК України в чинній та попередній редакції дозволяє зробити висновок, що чинні санкції за вчинення кваліфікованої легалізації злочинних доходів стали менш суворими у порівнянні з попередніми. Якщо раніше вчинення діянь, передбачених ч. 2 цієї статті, каралось позбавленням волі на строк *від 7 до 12* років з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до 3 років з конфіскацією майна. То наразі такі діяння

караються позбавленням волі на строк *від 5 до 8 років* з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до 3 років та з конфіскацією майна. Якщо вчинення діянь, передбачених ч. 3 цієї статті, раніше каралось позбавленням волі на строк *від 8 до 15 років* з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до 3 років з конфіскацією майна. То зараз такі діяння караються позбавленням волі на строк *від 8 до 12 років* з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до 3 років та з конфіскацією майна.

Не важко помітити, що суттєвих змін зазнала верхня межа основного покарання у виді позбавлення волі, яку було суттєво знижено як у ч. 2 так і у ч. 3 ст. 209 КК України, а також нижня межа основного покарання у виді позбавлення волі, яку було суттєво знижено в ч. 2 цієї статті.

Першим документом, до якого слід звернутися для з'ясування причин внесення тих чи інших законодавчих змін, безумовно виступає пояснювальна записка до законопроекту.

У пояснювальній записці до проекту Закону України від 25 вересня 2019 року (реєстр. № 2179 від 25 вересня 2019 року), на підставі якого було прийнято Закон № 361-IX, з досліджуваного питання лише зазначено, що він спрямований на удосконалення та уточнення окремих норм законодавства з питань запобігання і протидії легалізації (відмиванню) доходів, а також узгодження та покращання положень законодавчих актів, що змінюються, забезпечення реалізації положень нових міжнародних стандартів у сфері протидії відмиванню коштів та боротьби з фінансуванням тероризму. Для цього необхідно комплексно удосконалити національне законодавство у сфері фінансового моніторингу, зокрема законодавчі аспекти, що впливають на якість розслідування злочинів з легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом [8].

З огляду на великий обсяг законодавчих змін, які передбачав вищезазначений законопроект, на наявність більш детальних роз'яснень годі і сподіватись. Тому необхідно проаналізувати інші джерела, які можуть пролити світло на це питання.

Ні для кого не секрет, що періодичні зміни антилегалізаційного законодавства не виникають самі по собі. Зазвичай вони спрямовані на імплементацію взятих Україною міжнародно-правових зобов'язань в означеній сфері. Водночас для аналізу відповідності законодавства тієї чи іншої країни вимогам міжнародних стандартів у сфері протидії легалізації злочинних доходів періодично здійснюється оцінка заходів протидії відмиванню коштів, одержаних злочинним шляхом.

Так, 7 грудня 2017 року на 55-му засіданні Спеціального Комітету експертів Ради Європи із взаємної оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму Комітету MONEYVAL в м. Страсбург (Франція) було затверджено Звіт за результатами п'ятого раунду оцінки України Комітетом Ради Європи MONEYVAL (далі – Звіт).

У розділі 3 «Правова система та операційні питання», безпосереднього результату 7 (Розслідування та переслідування відмивання коштів) Звіту проаналізовано ефективність, пропорційність та переконливість санкцій за ст. 209 КК України. У ньому, зокрема, зазначено, що санкції за ст. 209 КК України для фізичних і юридичних осіб в цілому вбачаються пропорційними. Разом із тим національна оцінка ризиків визначає невідповідність (відсутність) суворості покарання за відмивання коштів як високий ризик (п. 272). Звісно є деякі окре-

мі приклади потенційно переконливих вироків за відмивання коштів щодо фізичних осіб за частинами 2 і 3 ст. 209 КК України, хоча вбачається, що всі вони супроводжуються засудженням за тяжкий злочин, за яким покарання буде таким же суворим, або, як правило, набагато суворішим (п. 273). Разом із цим в більшості справ, відкритих за ч. 1 ст. 209 КК України (в тому числі за участю деяких високопосадовців) застосовувались положення за ст. 75 цього Кодексу. З 2010 року по перший квартал 2016 року 152 особам, які були засуджені за ч. 1 ст. 209 КК України, де суддя призначав вирок строком на 5 років (тобто нижче встановленого законом максимуму у 6 років), також було застосовано ст. 75 КК України. За результатами іспитового строку, ці 152 засуджених так і не відбували покарання. За той же період 110 осіб отримали остаточне покарання у виді 5 років позбавлення волі або менше (п. 276) [1].

На думку міжнародних експертів, не виключено, що використання ст. 75 КК України за злочини, за які передбачено до 5 років позбавлення волі, є не більш розповсюдженим у справах, пов'язаних з відмиванням коштів, порівняно з іншими справами. Але останні стурбував ступінь автоматизму щодо цієї категорії злочинів та застосування звільнення з випробуванням при прийнятті судами рішень щодо ч. 1 ст. 209 КК України, з недостатньою інформацією про те, чому суд вважає, що в даному конкретному випадку він повинен здійснювати це на свій розсуд. Підсумовуючи міжнародні експерти вказують на те, що значне використання ст. 75 КК України за вчинення злочину, передбаченого ч. 1 ст. 209 КК України, не є стримуючим фактором для потенційних відмивачів грошей [1].

Крім питань, пов'язаних із застосуванням ст. 75 КК України, було звернуто увагу на застосування ст. 69 цього Кодексу під час призначення покарання за частинами 2, 3 ст. 209 КК України. Так, в одній справі дії адвоката, який створив фіктивне підприємство для відмивання коштів, були кваліфіковані за ч. 2 ст. 209 КК України. Міжнародні експерти були здивовані тим, що суддя застосував ст. 69 КК України, зменшивши термін позбавлення волі до п'яти років, а потім застосував ст. 75 КК України. У підсумку міжнародні експерти порадили провести незалежний перегляд застосування статей 69, 75 КК України в разі притягнення до кримінальної відповідальності за вчинення злочинів, передбачених ст. 209 цього Кодексу, з обтяжуючими обставинами. Це, на думку останніх, мало підвищити довіру громадськості. Його мета мала полягати в тому, щоб з'ясувати, чи достатньо обґрунтованим було призначення більш м'якого покарання; і встановити, чи можливе зловживання або неправильне застосування статей 69 та 75 КК України. Залежно від висновків, могли вимагатися законодавчі зміни та/або чіткіші вказівки суддям, які розглядають важкі справи, що стосуються основних національних ризиків відмивання коштів [1]<sup>1</sup>.

Для вирішення означеної проблеми розглядалися кілька можливих варіантів. Перший полягав у внесенні відповідних змін до статей 69, 75 КК України шляхом прямої заборони застосування цих статей при призначенні покарання за легалізацію (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом. Це варіант не знайшов підтримки серед суддів та представників правоохоронних органів адже обмежував судову дискрецію

<sup>1</sup> Таким чином було зроблено висновок про те, що Україна досягла низького результату ефективності системи з протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму за показником 7 «Злочини та діяльність з відмивання коштів розслідуються, а злочинці переслідуються та підпадають під ефективні, пропорційні та переконливі санкції» [9].

та порушував принцип рівності осіб перед законом як складову верховенства права.

Інший варіант полягав у зменшенні санкцій, передбачених ст. 209 КК України, для надання можливості судам призначити більш м'які але реальні покарання за вчинення злочину, передбаченого цією статтею, та, відповідно, корегування практики призначення покарань за вчинення цього злочину. Судячи з останніх змін, внесених до цієї статті, саме цей варіант було обрано для покращення результату ефективності системи з протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму за показником 7 «Злочини та діяльність з відмивання коштів розслідуються, а злочинці переслідуються та підпадають під ефективні, пропорційні та переконливі санкції» у частині призначення ефективних, пропорційних та переконливих санкцій.

Але чи вплинуло це на правозастосовну практику? Для відповіді на це питання необхідно проаналізувати статистичні звіти Державної судової адміністрації України щодо призначення судами покарань за вчинення легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом, після змін, внесених до санкцій ст. 209 КК України.

Так, у 2020 році за ст. 209 КК України на розгляді судів перебувало 460 справ. Судами було розглянуто 59 справ. Із них з постановленням вироку – 22 справи, із закриттям провадження у справі – 10 справ. Кількість осіб стосовно яких справи перебували у провадженні судів – 755 осіб. Кількість осіб стосовно яких розглянуто справи – 98 осіб. З них засуджено – 21 особу, виправдано – 3 особи. Щодо 11 осіб справи було закрито. Щодо 3 осіб застосовано покарання у виді позбавлення волі на строк від 1 до 5 років, щодо 3 осіб – на строк від 5 до 10 років. При цьому 15 осіб було звільнено від відбування покарання з випробуванням [5].

Водночас в 2020 році щодо 15 осіб вироки набрали законної сили. З них 12 осіб було засуджено, відносно 3 осіб матеріали кримінального провадження було закрито. Щодо 1 особи, засудженої за ч. 1 ст. 209 КК України, застосовано покарання у виді позбавлення волі на строк від 2 до 3 років, щодо 1 особи – на строк від 3 до 5 років. Щодо 2 осіб, засуджених за ч. 3 ст. 209 КК України, застосовано покарання у виді позбавлення волі на строк від 1 до 2 років. При цьому застосовано звільнення від відбування покарання з випробуванням щодо 3 осіб, засуджених за ч. 1, щодо 1 особи, засудженої за ч. 2, щодо 4 осіб, засуджених за ч. 3 ст. 209 КК України [2].

У 2021 році за ст. 209 КК України на розгляді судів перебувало 561 справа. Судами було розглянуто 94 справи. Із них з постановленням вироку – 38 справ, із закриттям провадження у справі – 20 справ. Кількість осіб стосовно яких справи перебували у провадженні судів – 903 особи. Кількість осіб стосовно яких розглянуто справи – 107 осіб. З них засуджено – 31 особу, виправдано – 8 осіб. Щодо 28 осіб справи було закрито. Щодо 1 особи застосовано покарання у виді позбавлення волі на строк від 1 до 5 років, щодо 4 осіб – на строк від 5 до 10 років. При цьому 24 особи було звільнено від відбування покарання з випробуванням [6].

Водночас в 2021 році щодо 16 осіб вироки набрали законної сили. З них 12 осіб було засуджено, відносно 4 осіб матеріали кримінального провадження було закрито. Щодо 1 особи, засудженої за ч. 1 ст. 209 КК України, застосовано покарання у виді позбавлення волі на строк від 2 до 3 років, щодо 1 особи – на строк від 3 до 5 років, щодо двох осіб – понад 5 років. Щодо

1 особи, засудженої за ч. 3 ст. 209 КК України, застосовано покарання у виді позбавлення волі на строк від 3 до 5 років. Водночас застосовано звільнення від відбування покарання з випробуванням щодо 2 осіб, засуджених за ч. 1, щодо 1 особи, засудженої за ч. 2, щодо 3 осіб, засуджених за ч. 3 ст. 209 КК України [3].

У 2022 році за ст. 209 КК України на розгляді судів перебувало 545 справ. Судами було розглянуто 52 справи. Із них з постановленням вироку – 19 справ, із закриттям провадження у справі – 15 справ. Кількість осіб стосовно яких справи перебували у провадженні судів – 891 особа. Кількість осіб стосовно яких розглянуто справи – 72 особи. З них засуджено – 16 осіб, виправдано – 4 особи. Щодо 18 осіб справи було закрито. Щодо 3 осіб застосовано покарання у виді позбавлення волі на строк від 1 до 5 років, щодо 1 особи – на строк від 5 до 10 років. При цьому 9 осіб було звільнено від відбування покарання з випробуванням [7].

При цьому в 2022 році щодо 12 осіб вироки набрали законної сили. З них 9 осіб було засуджено, відносно 3 осіб матеріали кримінального провадження було закрито. Щодо 1 особи, засудженої за ч. 1 ст. 209 КК України, застосовано покарання у виді позбавлення волі на строк від 3 до 5 років, щодо 1 особи, на підставі ст. 69 КК України, застосовано покарання у виді штрафу. Щодо 3 осіб, засуджених за ч. 2 ст. 209 КК України, на підставі ст. 69 КК України, застосовано покарання у виді штрафу. Водночас застосовано звільнення від відбування покарання з випробуванням щодо 3 осіб, засуджених за ч. 2, щодо 1 особи, засудженої за ч. 2 ст. 209 КК України [4].

Як видно з даних судової статистики призначення покарань у виді позбавлення волі з подальшим звільненням від відбування покарання з випробуванням (ст. 75 КК України) або призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом (ст. 69 КК України), і надалі переважає в судовій практиці.

Так, з 12 засуджених осіб, вироки щодо яких набрали законної сили в 2020 році, 8 осіб було звільнено від відбування покарання з випробуванням. З 12 засуджених осіб, вироки щодо яких набрали законної сили в 2021 році, 6 осіб було звільнено від відбування покарання з випробуванням. У свою чергу з 9 засуджених осіб, вироки щодо яких набрали законної сили в 2022 році, 4 особи було звільнено від відбування покарання з випробуванням. Щодо 4 осіб замість позбавлення волі призначено більш м'яке покарання, ніж передбачено законом (штраф).

Таким чином можна констатувати, що Україна і далі продовжує демонструвати низький результат ефективності системи з протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму за показником 7 «Злочини та діяльність з відмивання коштів розслідуються, а злочинці переслідуються та підпадають під ефективні, пропорційні та переконливі санкції» у частині призначення ефективних, пропорційних та переконливих санкцій.

Для з'ясування чинників, які зумовлюють призначення відповідних покарань у разі притягнення до кримінальної відповідальності за легалізацію (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом, було проаналізовано 19 вироків про притягнення до кримінальної відповідальності за ст. 209 КК України в 2022 році, розміщених в Єдиному державному реєстрі судових рішень. За результатами цього аналізу було встановлено, що:

- в 4 вироків осіб було виправдано у вчиненні злочинів, передбачених ст. 209 КК України;
- в 3 вироків із застосуванням ст. 70 КК України за вчинення злочину, передбаченого ст. 209 КК України, та кількох інших

злочинів (в тому числі предикатних) було призначено покарання у виді позбавлення волі;

– в 1 вирокі із застосуванням ст. 71, ч. 4 ст. 70 КК України за вчинення злочину, передбаченого ст. 209 КК України, та кількох інших злочинів (в тому числі предикатних) було призначено покарання у виді позбавлення волі;

– в 9 вироках із застосуванням ст. 70 КК України за вчинення злочину, передбаченого ст. 209 КК України, та кількох інших злочинів (в тому числі предикатних) було призначено покарання у виді позбавлення волі зі звільненням від його відбуття з випробуванням (ст. 75 КК України);

– в 6 вироках при призначенні покарання за ст. 209 КК України було застосовано ст. 69 цього Кодексу. В 2 вироках за наслідками застосування цієї статті замість позбавлення волі було призначено покарання у виді штрафу.

При цьому в 5 вироках призначення покарання за вчинення злочину, передбаченого ст. 209 КК України, із застосуванням ст. 75 і/або ст. 69 КК України стало результатом затвердження угоди про визнання винуватості між прокурором та обвинуваченим.

Отже в 5 з 11 вироків призначення покарання винній особі за вчинення легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом, із застосуванням статей 69, 75 КК України відбувалось на підставі угоди про визнання винуватості між прокурором та обвинуваченим. У даному випадку можливості суду щодо призначення покарання обмежені адже підстав для відмови судом у затвердженні угоди не так вже і багато<sup>2</sup>.

Видається, що єдиною підставою для відмови в затвердженні угоди про визнання винуватості у вчиненні злочину, передбаченого ст. 209 КК України, може розглядатися така підстава, як не відповідність угоди інтересам суспільства (п. 2 ч. 7 ст. 474 Кримінального процесуального кодексу України). Проте встановлення цієї підстави видається доволі проблематичною з огляду на те, що притягнення до кримінальної відповідальності на підставі угоди сприяє додержанню розумних строків кримінального провадження, мінімізує витрати на досудове розслідування та судовий розгляд, забезпечує невідворотність кримінальної відповідальності. Сама лише низька ефективність системи з протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму в частині призначення ефективних, пропорційних та переконливих санкцій навряд може розглядатися як достатня підстава для висновку про те, що угода про визнання винуватості не відповідає інтересам суспільства.

З іншого боку в 3 випадках прокурори оскаржували в апеляційному порядку вирокі судів першої інстанції, в яких місцеві суди із застосуванням ст. 70 КК України за вчинення злочину, передбаченого ст. 209 КК України, та кількох інших злочинів (в тому числі предикатних) призначали покарання у виді позбавлення волі зі звільненням від його відбуття з випробуванням.

**Висновки.** Зміни, що полягали у зменшенні санкцій, передбачених частинами 2, 3 ст. 209 КК України, були спрямовані на надання можливості судам призначати більш м'які але реальні покарання за вчинення злочину, передбаченого цією статтею.

<sup>2</sup> Відповідно до ч. 7 ст. 474 Кримінального процесуального кодексу України суд перевіряє угоду на відповідність вимогам цього Кодексу та/або закону та відмовляє в затвердженні угоди, якщо: 1) умови угоди суперечать вимогам цього Кодексу та/або закону, в тому числі допущена неправильна правова кваліфікація кримінального правопорушення, яке є більш тяжким ніж те, щодо якого передбачена можливість укладення угоди; 2) умови угоди не відповідають інтересам суспільства; 3) умови угоди порушують права, свободи чи інтереси сторін або інших осіб; 4) існують обгрунтовані підстави вважати, що укладення угоди не було добровільним, або сторона не примирилася; 5) очевидна неможливість виконання обвинуваченим взятих на себе за угодою зобов'язань; 6) відсутні фактичні підстави для визнання винуватості.

За результатами п'ятого раунду взаємної оцінки України у сфері протидії відмиванню коштів та фінансування тероризму було зроблено висновок про те, що Україна має низький результат ефективності системи з протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму за показником 7 «Злочини та діяльність з відмивання коштів розслідуються, а злочинці переслідуються та підпадають під ефективні, пропорційні та переконливі санкції» в частині призначення ефективних, пропорційних та переконливих санкцій. Це обумовлено невиправдано широким застосуванням статей 69, 75 КК України при призначенні покарання за вчинення легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом.

Аналіз судової статистики та судової практики вказує на те, що результат ефективності системи з протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму в частині призначення ефективних, пропорційних та переконливих санкцій за вчинення злочину, передбаченого ст. 209 КК України, і надалі залишається на низькому рівні.

Причинами такої ситуації з одного боку виступають дії органів прокуратури, які пропонують при укладенні угод про визнання винуватості у вчиненні злочину, передбаченого ст. 209 КК України, узгоджені розміри покарань із застосуванням статей 69, 75 КК України, а з іншого боку дії судів, які при призначенні покарань за вчинення досліджуваного злочину навіть у сукупності з іншими злочинами, попри аргументовані заперечення з боку сторони обвинувачення, занадто часто застосовують статті 69, 75 КК України. Тому кримінально-правова політика в частині караності легалізації майна, одержаного злочинним шляхом, потребує корегування в бік посилення як з боку прокурорів так і з боку судів.

#### Література:

1. Звіт за результатами п'ятого раунду взаємної оцінки України затверджений на 55-му Пленарному засіданні MONEYVAL (м. Страсбург, 5–7 грудня 2017 року). *Державна служба фінансового моніторингу України*. URL: [https://fiu.gov.ua/content/file/Site\\_docs/2018/20180305/ZVIT\\_UKR.pdf](https://fiu.gov.ua/content/file/Site_docs/2018/20180305/ZVIT_UKR.pdf) (дата звернення: 26.08.2023).
2. Звіт про осіб притягнутих до кримінальної відповідальності та види кримінального покарання за 2020 рік (форма № 6). *Судова влада України*. URL: [https://court.gov.ua/inshe/sudova\\_statystyka/rik\\_2020](https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/rik_2020) (дата звернення: 27.08.2023).
3. Звіт про осіб притягнутих до кримінальної відповідальності та види кримінального покарання за 2021 рік (форма № 6). *Судова влада України*. URL: [https://court.gov.ua/inshe/sudova\\_statystyka/zvitnist\\_21](https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/zvitnist_21) (дата звернення: 27.08.2023).
4. Звіт про осіб притягнутих до кримінальної відповідальності та види кримінального покарання за 2022 рік (форма № 6). *Судова влада України*. URL: [https://court.gov.ua/inshe/sudova\\_statystyka/zvit\\_dsau\\_2022](https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/zvit_dsau_2022) (дата звернення: 27.08.2023).
5. Звіт судів про стан розгляду справ про злочини щодо легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення за 2020 рік (форма № 1-лт). *Судова влада України*. URL: [https://court.gov.ua/inshe/sudova\\_statystyka/rik\\_2020](https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/rik_2020) (дата звернення 27.08.2023).
6. Звіт судів про стан розгляду справ про злочини щодо легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення за 2021 рік (форма № 1-лт). *Судова влада України*. URL: [https://court.gov.ua/inshe/sudova\\_statystyka/zvitnist\\_21](https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/zvitnist_21) (дата звернення 27.08.2023).

7. Звіт судів про стан розгляду справ про злочини щодо легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення за 2022 рік (форма № 1-лт). *Судова влада України*. URL: [https://court.gov.ua/inshe/sudova\\_statystyka/zvit\\_dsau\\_2022](https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/zvit_dsau_2022) (дата звернення 27.08.2023).
8. Пояснювальна записка до проєкту Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» (реєст. № 2179 від 25 вересня 2019 року). *Верховна Рада України*. URL: [http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4\\_2?p-f3516=2179&skl=10](http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?p-f3516=2179&skl=10) (дата звернення: 25.08.2023).
9. Результати п'ятого раунду взаємної оцінки України у сфері протидії відмиванню коштів та фінансування тероризму. Рейтинги та Ключові Висновки). *Комітет Ради Європи MONEYVAL*. URL: <file:///C:/Users/%D0%93%D0%B5%D0%BD%D0%B0/Downloads/Ukraine%20MER%20-%20UA.pdf> (дата звернення: 26.08.2023).

**Volynets R. Effectiveness of the anti-money laundering system in terms of imposing effective, proportionate and convincing sanctions**

**Summary.** The article is devoted to the next changes made to Article 209 of the Criminal Code of Ukraine by the Law of Ukraine of December 6, 2019 No. 361-IX “On Prevention and Counteraction of Legalization (Laundering) of Proceeds of Crime, Financing of Terrorism and Financing of Proliferation of Weapons of Mass Destruction” in terms of improving sanctions the specified criminal law norm. According to the results of the analysis of the anti-legalization legislation,

it was established that the introduced changes were due to the results of another mutual evaluation of measures to combat money laundering and terrorist financing by the MONEYVAL Committee, during which the effectiveness, proportionality and persuasiveness of sanctions under Article 209 of the Criminal Code of Ukraine were analyzed and the low level of effectiveness of these measures in Ukraine was determined in connection with the excessive and unjustified use of incentive measures of a criminal legal nature, provided for by articles 69, 75 of the Criminal Code of Ukraine. Further, the article analyzes the data of judicial statistics for 2020–2022 on the number of persons brought to criminal liability under Article 209 of the Criminal Code of Ukraine, as well as the measures of criminal legal influence that were applied to these persons during the specified period. Verdicts of first-instance courts issued during 2022 and placed in the Unified State Register of Court Decisions on criminal liability under this article were also analyzed. Based on the results of the analysis, the further low level of effectiveness, proportionality and persuasiveness of sanctions under Article 209 of the Criminal Code of Ukraine was determined due to the continued very active use of incentive measures of a criminal law nature. After that, the reasons that contribute to this are determined, and the directions for the correction of the criminal law policy in terms of punishment for the legalization (laundering) of property obtained by criminal means are determined.

**Key words:** legalization, money laundering, property, income, funds, act, crime, predicate crime, criminal offense, criminal responsibility, punishment, imposition of punishment, exemption from punishment, qualification, sanction of the article.